

Nr 595.

Av herr **Hagberg** i Malmö **m. fl.**, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 321, angående överenskommelse mellan Sverige, Estland och Finland rörande förhindrande av spritsmuggling m. m.

Under den 23 april innevarande år har Kungl. Maj:t på föredragning av chefen för finansdepartementet beslutat godkänna upprättat förslag till protokoll med vissa bestämmelser rörande förhindrande av spritsmuggling, varom förhandlingar ägt rum mellan svenska och finska regeringarna, å ena, samt estniska regeringen, å andra sidan.

Vid protokollet har fogats förslag till överenskommelse, varigenom Aktiebolaget Vin- och Spritcentralen med riksdagens godkännande och OY Alkoholilike A. B., Helsingfors, skulle förbinda sig att av Eesti Maksudevalitsus, som utövar estniska statens alkoholmonopol, under en tid av två år, räknat från den 1 juni 1937 årligen inköpa 1 250 000 liter potatissprit å 100 % styrka (2,5 miljoner normalliter) för ett pris av 32 estniska sents per liter fob Tallinn, motsvarande inkl. frakt m. m. cirka 18 öre per normalliter, och skulle likviden, såvitt anginge den svenske köparen, inbetalas i svenska kronor på svensk-estniska clearingkontot i Stockholm.

I proposition nr 321 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

»dels medgiva att Aktiebolaget Vin- och Spritcentralen må avsluta den vid förenämnda protokoll fogade överenskommelsen;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder för ordnande av avsättningsförhållandena på den svenska spritmarknaden, som den föreslagna importen av estnisk sprit kan föranleda, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående angivna riktlinjer;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa överenskommelse med Aktiebolaget Vin- och Spritcentralen rörande de jämkningar i mellan staten och spritcentralen gällande avtal, som kunna erfordras av under nästföregående punkt berörda åtgärder;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att förordna om tullnedsättning för viss renad sprit i överensstämmelse med vad jag i det föregående föreslagit.»

I propositionen erinras om den s. k. Helsingforskonventionen av den 19 augusti 1925, vilken avsåg åvägabringande av ett samarbete mellan Östersjöstaterna för att bekämpa spritsmugglingen till och mellan dessa stater. Härom anför departementschefen:

»Konventionen ratificerades under åren närmast efter dess tillkomst av följande stater, uppräknade i tidsföljd efter ratifikationsinstrumentens depo-

nering: Finland, Norge, Sverige, Danmark, Estland, Lettland, Polen-Danzig och Tyskland. Enligt Helsingforskonventionen förbinda sig envar av de fördragsslutande staterna bland annat att förbjuda eller kontrollera utförseln av alkoholvaror från dess territorium med fartyg av mindre netto-dräktighet än 500 registerton. Dock är den förpliktelse, där det är fråga om fartyg mellan 100 och 500 tons dräktighet, gällande endast för farkoster av fördragsslutande stats nationalitet.

Denna sistnämnda inskränkning i konventionens tillämpning har visat sig i hög grad minska dess effektivitet, i det att den illegala trafiken i stor utsträckning omhändertagits av fartyg, seglande under annan än fördragsslutande stats flagga, och har dessa fartygs last därefter på internationellt sjöterritorium omlastats i mindre farkoster, med vilka smugglingen slutligen verkställts. Insikten om dessa brister i konventionen ha föranlett olika åtgärder för att bättre vinna dess syften. Sålunda ha i Tyskland för några år sedan utfärdats särskilda bestämmelser rörande den illegala spritexporten från landets hamnar med resultat, att en dylik utförsel praktiskt sett lär ha upphört. Vidare har efter förhandlingar på svenskt föranledande exporten sjöledes av sprit från Polen och Danzig underkastats särskilda bestämmelser, vilka trätt i kraft den 30 oktober 1936. Enligt dessa föreskrifter är — med några oväsentliga undantag — utförsel av alkoholvaror med fartyg under 100 nettoton helt förbjuden och med fartyg om mellan 100 och 500 ton tillåten endast efter tillstånd av tullmyndighet, varvid åtskillnad icke göres mellan fartyg av olika nationalitet, och för tillstånds erhållande erfordras full klarhet om att det icke är fråga om smuggling. Dessa åtgärder ha, såvitt hittills kunnat bedömas, haft ett tillfredsställande resultat.»

Med hänsyn till dessa omständigheter riktades, enligt vad som i propositionen meddelas, efter förhandlingar med Danmark och Finland den 30 november 1936 från svensk sida en framställning till estniska regeringen, vari, under åberopande av Helsingforskonventionen samt vissa här ovan berörda förhållanden, ifrågasattes, huruvida icke Estland skulle vara villigt att i likhet med vissa andra av de fördragsslutande staterna överväga ytterligare åtgärder för bekämpande av spritsmugglingen.

Som närmare utvecklas i nämnda proposition, har Estland för biträdande av en överenskommelse av denna art ställt det villkoret att Sverige skulle från det estniska spritmonopolet under två år inköpa en spritkvantitet av ovan angiven omfattning och till desslikes angivet pris.

Mot ett godkännande av med propositionen avsedda avtal hava av vissa i ärendet hörda myndigheter vägande erinringar framförts. I dessa erinringar kunna vi icke annat än instämma. Redan avtalets karaktär och allmänna innebörd måste sålunda anses ägnade att ingiva allvarliga betänkligheter. Det är också att beklaga, att, såsom kontrollstyrelsen jämväl anfört, det inte — på sätt varit möjligt i fråga om de med Polen och Danzig träffade överenskommelserna i samma syfte — i betraktande av spritsmugglingens omoraliska karaktär de avsedda kontrollåtgärderna rörande spritexporten i Estland kunnat komma till stånd annorledes än mot vederlag av här ifrågasatt art.

Enbart här anförda omständigheter synas oss vara av beskaffenhet att motivera en hemställan om avslag på här förevarande kungl. proposition.

Härtill kommer emellertid, att anledning synes föreligga till det antagandet, att de ifrågasatta kontrollåtgärderna näppeligen kunna komma att visa sig fullt effektiva. Även om den tilltänkta exportkontrollen komme att utgöra visst hinder för smugglingen från Estland, får betydelsen härav enligt vår mening dock icke överskattas och tillmätas alltför stort värde. Till följd av smugglingens natur är — som kontrollstyrelsen framhåller — att räkna med att utövarna av denna illojala hantering komma att inrikta sig på att finna nya utvägar för dess fortsatta bedrivande; intet hindrar dem i varje fall att till utgångspunkt för sin verksamhet välja ett annat land, vilket visserligen icke erbjuder samma fördelar, som Estland hittills kan ha gjort, men som dock kan tjäna som bas för en spritsmugglingstrafik. »Icke ens får anses uteslutet», förmenar kontrollstyrelsen, »att smärre partier smuggelsprit även med den tilltänkta exportkontrollen kunna komma att sippra ut från Estland till vårt land.»

I detta sammanhang kunna vi icke underlåta fästa uppmärksamheten på de av kustbevakningsinspektören i dennes yttrande till generaltullstyrelsen framförda tvivelsmålen på de estniska myndigheternas förmåga att förhindra spritexport på smygvägar. I samma ämne framhåller styrelsen för Aktiebolaget Vin- och Spritcentralen, att »garantierna mot olovlig införsel måhända icke heller efter avtalens genomförande kunna göras fullt betryggande».

Vid bedömandet av behovet och ändamålsenligheten av den ifrågasatta anordningen hade det givetvis varit av värde att erhålla exakta uppgifter, ägnade att belysa spörsmålet, huruvida spritsmugglingen för närvarande företer tendens till ökning, stagnation eller minskning. Statistiskt material i förevarande hänseende återgives dock icke i den kungl. propositionen. Av meddelanden i pressen på senare tid vill det emellertid förefalla som om man i varje fall inom Rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen icke ansett sig kunna konstatera någon ökning i den illegala hanteringen. Kontrollstyrelsen framhåller ock i sitt den kungl. propositionen bilagda yttrande att »sedan någon tid tillbaka ha — — — att döma av det minskade antalet beslag av smuggelsprit, som under senare tider ägt rum, och den till synes minskade tillgången å smuggelsprit i smyghandeln, spritsmugglingen i vårt land visat tillbakagång.»

I likhet med kontrollstyrelsen vilja vi i sammanhang härmed erinra om det förslag om, bl. a., ändrad organisation av den statliga verksamheten för bekämpande av olaglig rusdryckshantering, som framlagts i kungl. propositionen nr 226 till innevarande års riksdag och som särskilt tager sikte på åstadkommande av en ytterligare utbyggd och i övrigt genom omfattande och kostsamma åtgärder förbättrad anordning av verksamheten för spritsmugglingens bekämpande. Denna proposition har redan, i anslutning till

statsutskottets utlåtande nr 114, av riksdagen godtagits. Då det är berättigat förmoda, att den förändrade organisationen av verksamheten för bekämpande av spritsmugglingen kommer att utgöra ett än verksammare hinder för dess illojala utövare, kan med fog ifrågasättas, huruvida det icke med hänsyn härtill bör kunna anstå med här ifrågavarande överenskommelser, vilka, som kontrollstyrelsen påpekar, även de draga icke ringa kostnader med sig, till dess verkningarna av den nya ordningen kunna något bedömas.

Importöverenskommelsen är avsedd att äga bestånd under en tid av två år med viss uppsägningsrätt inom denna tid från svensk sida. Då faran för smuggling från Estland icke med utgång av tvåårsperioden lär kunna anses avlägsnad, uppstår frågan, huru förhållandena därefter skola gestalta sig beträffande den estländska spritexporten. Har Sverige en gång slagit in på denna ur moralisk, politisk och ekonomisk synpunkt betänkliga väg, lär man tyvärr bli nödsakad fortsätta. Vid dylikt förhållande synes det uppenbart, att Sverige efter den nu föreslagna avtalstidens utgång måste räkna med än ytterligare krav från Estlands sida.

Det är riktigt, att den nu föreslagna tvååriga anordningen icke direkt berör de svenska producentintressena, men hur blir det i framtiden? I vårt land är sprittillverkningen av sådan omfattning, att statsmakterna som känt föranletts att vidtaga särskilda regleringsåtgärder för ordnande av den inhemska spritens avsättning. En planerad reguljär spritimport till Sverige måste under sådana förhållanden i och för sig anses omotiverad. Att densamma i det långa loppet, även om det per år skulle gälla endast de nu ifrågasatta kvantiteterna estnisk sprit, kommer att rubba nämnda regleringsåtgärder är sannolikt. De därav följande allvarliga olägenheterna för svenskt jordbruk och svensk industri synas ofrånkomliga.

Ävenledes vilja vi fästa uppmärksamheten på de konsekvenser i form av krav från andra främmande länder vid träffande av handelsöverenskommelser el. dyl. med vårt land, att även de hit finge leverera sprit, som kunna befaras redan av den nu ifrågasatta tvåårsöverenskommelsen. Dessa påföljder skulle, som kontrollstyrelsen påpekat, med än större sannolikhet bli för handen, därest en import av sprit från Estland skulle sträcka sig över längre tid, allrahelst som ett flertal länder ha betydande produktionsöverskott av sprit.

På sätt Kommerskollegium påpekat, är det givet, att, såsom avsättningen av sprit inom landet för närvarande är reglerad, förslaget om särskild import av sprit från Estland icke kan realiseras utan att antingen något av de av regleringen berörda producentintressena i motsvarande mån skjutes åt sidan eller också den kvantitet sprit, som tvångsvis avsättes såsom motoralkohol, ökas; i senare fallet få kostnaderna — då ju spriten är dyrare än bensin — ytterst bäras av motortrafikanterna. Det är denna väg, som propositionen rekommenderar. På grund av motoralkoholens högre pris i förhållande till bensinpriset åsamkas emellertid genom det gällande inköpstvånget motoris-

men redan nu en ej ringa ekonomisk belastning. Denna skulle genom tillkomsten av ytterligare en kvantitet motoralkohol bliva än mera framträdande.

Då motortrafikanterna påläggas i propositionen ifrågasatta merutgifter för ett ändamål, nämligen spritsmugglingens bekämpande, varmed de ej mera än andra medborgargrupper ha att skaffa, måste vi icke minst ur principiell synpunkt göra en bestämd erinran mot propositionen i denna del.

Den statsfinansiella innebörden av den föreslagna dispositionen av den estniska spriten synes, enligt vad i propositionen meddelas, med utgångspunkt från nu gällande priser å inhemsk sprit, för helt år räknat bliva följande:

I. Spritcentralens förlust å importen skulle i sin helhet utgöra c:a 50 000 kronor.

II. Statsverkets inkomst av brännvinstillverkningsskatten skulle minska med 1 625 000 kronor, med vilket belopp tullinkomsterna i stället skulle öka.

III. En merkostnad, utslagen å motortrafiken, å c:a 160 000 kronor skulle uppstå genom den ökade inblandningen av motoralkohol i bensin.

IV. Av sistnämnda anledning skulle även statsverket få vidkännas en minskning i inkomsten av bensinskatten med c:a 125 000 kronor.

Av här återgivna uppgifter framgår, att de direkta merkostnaderna för det svenska folkhushållet för ett genomförande av det föreslagna tvååriga avtalet kunna beräknas till åtminstone c:a 335 000 kronor per år eller inalles 670 000 kronor för avtalsperioden.

Ett av motiven för överenskommelsen anges vara, att spritimporten, för vilken likvid skulle fullgöras inom ramen för den bestående svensk-estniska betalningsöverenskommelsen, »möjliggör ett ur vår utrikeshandels synpunkt önskvärt utjämnande av de svårigheter, som uppstått för vårt varuutbyte med Estland.»

Det hade varit värdefullt, därest, till belysande av ifrågavarande omständighet, i den kungl. propositionen meddelanden lämnats angående omfattningen av de svenska, i Estland för närvarande »infrusna» fordringarna. Dylig uppgift förekommer dock icke.

Enligt Sveriges officiella statistik ter sig vårt lands import från, resp. export till Estland i miljoner kronor räknat sålunda:

	Import	Export
År 1931	3,72	3,19
» 1932	1,95	2,30
» 1933	1,79	2,40
» 1934	2,86	2,91
» 1935	4,61	3,75
» 1936	4,31	4,68

Av denna sammanställning framgår, att vår handelsbalans beträffande Estland vissa år varit av aktiv, andra år av passiv karaktär. Sålunda im-

porterade vi exempelvis år 1935 mera från Estland än vad vi dit exporterade. För år 1936 balansera in- och utförsel tämligen jämnt. Sannolikheten talar följaktligen för, att nämnda svenska fordringar icke kunna anses vara av den storleksordning, att de för sin del motivera den ifrågasatta uppgörelsen.

Med stöd av vad här ovan anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

Stockholm den 19 maj 1937.

Erik Hagberg.

Gösta Liedberg.

Gunnar Persson.

Bj. Holmgren.

Gustaf Arnemark.

Edvard Lithander.

T. V. Lundell.

Torsten Henriksson.

*Karl Magnusson,
Skövde.*

Arvid Hellberg.

Arthur Gustafson

Gust. Svedman.

R. Lundqvist.

i Kasenberg.